

עין משפט
נר מצוה

ל א ב מ מ' פ"ג מהל' מעשר שני הל' יט:
לא ג מ' פ"ג מהל' ממדין הל' יד:
לב ד ה מ' פ"ד מהל' חטטה הל' ט סמנ שכן ה טוע'ז' ח"ט ס' מדעה ספ"ף ח':

מוסף תוספות

א. לפום ריהטא משמע דקאי אהקב"ה. מוס' מנחות פו: ד"ה ממון (בגהנת הש"מ אום י"ח, כ). וכי לא מצינו דאי' אחרת שאין הקב"ה צריך לאורה, והלא בכל מקום נהורה עמי שויה. רענ"א, ג. ומפרש ר"ת דאחרון קאי. מוס' מנחות פו: ד"ה ממון. T. שהלכו ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו של הבריה. מוס' הל"ש, ה. ואפי' בחדי הדמים. מוס' הל"ש, ו. אלא אמרמי ועשה רצוני. רענ"א. T. ולמה ישראל במדבר, לא הלכו אלא לאורה. מוס' רכי' אורה. מוס' צריך לדעולם כלפי גבוה קאמר וחס', וכי צריך הקב"ה אורה שיאיר בה לאחרן, והלא כל מ' שנה בו וכן מתפרש ההיא דמנחות רכי' אורה. מוס' צריך להאיר לאחרים או לאכילה אני צריך לזון בה את המשמשיש לפני, ולזה נתבון ר"ת ז"ל. רענ"א. ו. שהי' הוא מנשך מערב ועד ערב והי' מסיים בו ההטבה שהתחיל בבקר בשאר הנרות, שלא הטיבו עד בין הערבים. רענ"א. ט. מן הישנה שבידו. מוס' דלא למשקל ואולוקין. הל"ש, י. מערביים. מוס' הל"ש, יא. דאמר אין מדליקין מנר לגר: ודא דהא דקביעי נרות לא בני דלא למשקל ואולוקין. מוס' מנחות פו: ד"ה מנחה. T. ולומר דכיון שלא הי' יכול לנתק נר מערבי ולהוליכו להדליק ממנו האחרים, צ"כ את דקנתי ממנה הי' מדליק, לא סגי' דלא למשקל בקינסא ואדלוקי בקינסא מנר מערבי ובהויא קינסא מדליק את השאר, ומאי קשיא, הוא יכול להדליק את כולן מפחילה הישנה שבידו כמו שמדליק המערבי עצמו שטה להרין. T. אין מצוה עליה. הי' הרין. ג. לפי שכבר נעשת מצוה. שטה להרין. T. קודם הטבת נר מערבי. מוס' הל"ש, טו. עיי' הל"ש, יח. והבא דמקשה ריבון דקביעי נרות, אליבא דת"ק מקשה דלא סגי' לי' אלא בקינסא, אלמא קינסא שרי. מוס' רי"ט. T. מדאמר אביי דהני תלת עבדי רבה כותבי. ס' הרין. כ. וכ"ת דאליבא דשמואל קא טביא לי' אי את' לא טעמא דבוויי מצוה ולא פליגי אלא באכחושי. מוס' הל"ש, כא. וכיון שכן, הויכ פשיטא דאי תנח עושה מצוה אין מדליקין מנר לגר, וכי גרע מקינסא ס' הרין. כב. בפלוגתא דמדליקין מנר לגר לא סמיכין עלי' אלא הורגין כלללין דקב"ל הלבנת כותבי דרב באיסורי. ס' הרין. כג. אבל עיי' קינסא לא, דק"ל כרב. ס' הרין. כד. דמפסא לי' י' אי תיובתא [דמאן דמפרש טעמא דרב משום אכחושי מצוה, תיובתא] כה. ואע"פ דלעיל הוה פשיטא לן [נדאי טעמא] משום בוויי מצוה, משרגא לשרגא ובעי' לה משום דאי. ס' הרין. כו. [אלא] אפי' למי' משום בוויי מצוה משרגא לשרגא נמי אסור, אלא דלעיל הוה נקטינן לה כפשטה דמשרגא לשרגא שרי ומשום דק"ל הדלקה עושה מצוה, [ולפ"ן]. ס' הרין. כז. (ו) על דעת האומר הנחה עושה מצוה אין קפדים בהדלקתה, תולק וכו' (ו) על יד מי שירצה ובלבד שיניחנה בן דעת במקום הראוי אחר שהורלקה וכו' שהנחתה אחר הדלקתה היא המצוה, ומ"מ הלכה שהדלקה עושה מצוה וכו' ומעתה צריך שידליקנה בן דעת וכו' הא אם הדליקה חש"ק אפי' במקומו וכו' אין זה כלום. מאלי.

כב:

ובי לאורה הוא צריך והלא בלא אותם מ' שנה בו.^א תימה אמאי נקט מ' שנה^ב לעולם כל העולם כולו לאורו של מקום הולכין וי"מ^ג וכי אחרן כשהיה נכנס לפנים לאורה היה צריך והלא מ' שנה^ד היה מאיר להם עמוד ענן ככל המקומות^ה כדאמרין בצרייתא דמלאכת המשכן היה מסתכל בטפית^ו (ורואה זו) ויודע מה בתוכו בחצית ויודע מה קאי דגרס התם וכי צריכים לגר והלא כל אותן מ' שנה לא הוצרכו לגר שנה^ז כי ענן ה' על המשכן וגו' ומיהו בשלחי כל קרצנות (מנחות ד' פו: וסס) משמע דאשכינה קאי דמייתי לה גבי הא דל"ר אליעזר לא לאכילה אני צריך ולא לאורה אני צריך וקאמר נמי התם לפירות העדות עדות היא לכל צאי עולם שהשכינה שורה בישראל וא"ת לאורה אני צריך והלא כל אותן ארצעים שנה^ח: **ובה** היה מסיים. פירש בקונטרס וזה היה מסיים ההטבה שהשאר היה מטיב שחרית וזה היה מטיב צין הערבים^ט ואוחז הישנה צידו או מניחה בכלי עד שנותן לתוך מערבית שמן ופחילה ומדליקה^י ומדליק השאר ממנה וקסה לריצ"א שא"ס^{יא} אפשר להדליק' מן הישנה א"כ גם השאר ידליק ממנה ומאי פריך לרצ"א^{יב} כיון דהוציא הפחילה הישנה מן הנר^{יג} מו ליכא לא משום ציון מנחה ולא משום אכחושי מנחה^{יד} אלא וחאי א"א לעשות כן וכשצא להטיב היה מטיב כל מה שצנר והפחילה היתה כזה מאליה אלא צעד שהפחילה ישנה צנר מערבי דולקת^{טו} היה מדליק ממנה השאר^{טז} והיה מטיבה ונותן זה שמן ופחילה חדשה^{טז} ומדליקה מן השאר^{יז} וזה היה מסיים היינו ההדלקה^{יח}: **והא** **הבא** **כיון דקביעי נרות בו**. כמ"ד בפרק ז' מדות (מנחות ד' פסג): **דנר** של פרקים היה דמשמע התם דמחוצר הוה והיה של פרקים כדי שיוכל להטיבו יפה ואיכא מי' התם דלא הוה קבוע אלא היה מסלקו לגמרי בשעת הטבה ואחר כך מניחו^{יט}: **מאי** **הוי** **עלה**.

תימה מאי קמיציעא ליה ומאי קאמר נמי חזינן אי הדלקה כו' הא לכאורה משמע דהלכה כשמואל דהא רבה עבד כוותיה^י וא"כ קינסא נמי שרי^ב דהא ע"כ בקינסא פליגי ובציזיו מנחה דהא מאן דמפרש טעמא דרב משום אכחושי מנחה איתומב^{כא} ואל דאינו תופס דברי רבה עיקר^{כב} ומציעא ליה אי הנחה עושה מנחה ואסור לרב מנר לגר משום ציון מנחה כמו בקינסא או הדלקה עושה מנחה ושרי כמו בצמורה דלא חיישינן לאכחושי מנחה ומסיק דהדלקה עושה מנחה ושרי^{כג} א"נ מלאמי בשס ריב"ס דמיציעא ליה אליצא דשמואל דהילכתא כוותיה אי שרי בקינסא לא לאו^{כד} ומיציעא ליה אי קי"ל כמו שאמר למעלה דלמ"ד משום צווי מנחה שרי להדליק מנר לגר וחס' כן בקינסא פליגי ושרי שמואל בקינסא או דילמא לא קי"ל הכי ומנר לגר נמי איכא ציוז מנחה ואסר רב^{כה} (פי') דהנחה עושה מנחה ולא דמי לגמורה^{כו} דוקא מנר לגר שרי שמואל אבל בקינסא אפילו שמואל מודה דאסור ומסיק חזינן דאיציעא לן ואפשר דהדלקה עושה מנחה ומדליק לרב מנר לגר כמו בצמורה ולשמואל אפילו בקינסא שרי: **דאיבעיא** **להו** **הדלקה עושה מצוה בו**. ונפקא מינה אם הדליקה חש"ו או הניחה^{כז}: מכבה

מוז: **סוף סוף** **למ"ד בו**. דהא לדידיה משרגא לשרגא אסור: **אי** **הדלקה עושה מנחה**. **אי** **הדלקה עושה מנחה**. ועיקר מנחות תליא בהנחה: **אין** **מדליקין מנר לגר**. דהדלקה לאו מנחה היא כולי האי: **דאיציעא** **לנו** **גרסי**. כלומר דהא מילתא כבר איציעא לן ומפשטא דההיא צעיא מיפשטא לן הך: **היה** **ספוס נר חנוכה**. צידו משהדליקה עד שכבתה: **ועומד**. לאו דוקא אלא כן לשון הש"ס: **לצרנו**. להשתמש וליכא היכר ניסא: **צפניס**. צנית: **והוציאה לחוץ**. כדאמר לעיל [כא:]: **לצריך** להניחה על פתח ביתו מבחוץ: **אי** **אמרם בשלמא** **הדלקה עושה מנחה משום הכי** **לא עשה ולא כלום**. דכיון דזו היא מנחה צריך שמיעשה במקום חיצובא:

במה מדליקין פרק שני שבת

מעשר שני. דיגרין שחילל עליהם מעשר שני אין שוקלין כנגדן דיגרין של חולין לראות שיהיו שלימים: **אי** **אמרם בשלמא כי פליגי רב ושמואל מנר לגר**. ממש ולא בקינס ובהא הוא דשרי שמואל דלא חייש לאכחושי אבל בקינסא דציזיו הוא מודה הא לאו הוא תיובתיה

דהנך דיגרים דחולין לא גופייהו מנחה ואע"ג דלמנחה קצעי להו לקינסא דמיא אלא אי אמרת בקינסא גמי שרי שמואל הואיל וצורך מנחה הוא הא הויא תיובתיה דאסר לשקול ואע"ג דצורך מנחה: לא **יציין משקלוסיו**. שמא לא ימצאם טובים או ימצאם יתירים ויחוס עליהן ולא יחלל המעשר עליהן וממלא שציה המעשר שלא לצורך: **ומפיק** **לנו** **לחולין**. כלומר יניחם בחוליהן כמו שהן: **נר מערבי**. למ"ד בצמנחות^א מורה ומערב מונחין סדר הקנים קרי מערבי נר שני שצנר החיון שהוא בצמורה ולמ"ד לפון ודרוס מונחים אמצעי קרי מערבי על סם שהיה פיו כנגד מערב וכל שאר הגרות כלפי האמצעית דכתיבס' אל מול פני המנורה דהיינו אמצעי יליציו וגו' של לפון היו פגות לדרוס ושצדרוס פגות ללפון. נרות לז"ש של שזכ שנותין לתוכן שמן ופחילה: **כדמס חצרוסי**. חלי לוג שיערו זה ללילי תקופת טבת הגדולים ואס ידלק ציוס^א (ובלילה) צלילות הקצרים ידלק אבל פחות לא שלא יכבה בטבת צלילה והמורה אמרה מערב עד צקק^ב: **וממנה** **היה** **מדליק**. הגרות צין הערבים: **וכה** **היה** **מסיים**. הטבת הגרות שדלק כל היום ואינו מטיבו עד הערב. ומשנה זו בת"כ^ב שניה וסביאל ליה דמורה ומערב מונחין והכי תניא לעיל מיניה להעלות נר תמיד שמהא נר מערבי תמיד שממנו יחא מתחיל ובו יחא מסיים ומדלא כמיז להעלות נרות ש"מ הוקצע נר אחד להתחיל זו בכל יום וזהו נר מערבי השני של נרות והכי תנן (תמיד ג.) נכנס ומלא מנחה ומרחים דולקות מדשן המזרחי ומניח את המערבי דולק שממנו מדליק את

המנורה צין הערבים מנאז שכבה כגון משמת שמעון הדריק מדליקין ממנחה העולה. ונראה צעני דלמור רבנן קציעותא צנר שני משום דאין מעצידין על המנאות^א וכי עייל דהיכל בקמא פגע ברישא וביה לא מצי לאתחולי דכתיב יערוך אותו לפני ה' י צריך שיהא אחד חוזה לו דאי לא לא קרינן ביה לפני ה' והכי אמרינן במנחות (דף נא:): דכתיב צנר מערבי לפני ה' מכלל דכולהו לאו לפני ה' כו' ובה היה מסיים ההטבה לפי שהשאר היה מטיב שחרית וזו מטיב צין הערבים ואוחז הישנה צידו או מניחה בכלי עד^ב (שנותן שמן ופחילה ומדליקה ומדליק ממנה את השאר. והא דאמרין בסדר יומא (דף ג:) הטבת ה' נרות קודם להטבת ז' נרות משמע כולוה הוה מטיב שחרית ויליף לה מקראי היינו בשלא ה' הנס מתקיים והי' מוצאו שכבה דלא סמך קרא אמיסא וכל זמן שהיו ישראל חציצין היה דולק כל היום והיינו עדותה: **והא** **הא** **כיון דקביעי נרות**. בצמורה ולא היה יכול לנתק נר מערבי מן המנורה הדליק זו האחרים על כרחיך הא דקתמי ממנה הי' מדליק לא סגי דלאז משקל קינסא: **ואדלוקי**. לקינסא מנר מערבי ובההיא קינסא מדליק את השאר: **בפסיעוס ארוכוס**. כל הפחילות יוצאות חוץ לגרותיהם עד שמגיעות זו לזו ומדליק ממנה הסמוכה לה והשאר זו

ממנחה העולה. ונראה צעני דלמור רבנן קציעותא צנר שני משום דאין מעצידין על המנאות^א וכי עייל דהיכל בקמא פגע ברישא וביה לא מצי לאתחולי דכתיב יערוך אותו לפני ה' י צריך שיהא אחד חוזה לו דאי לא לא קרינן ביה לפני ה' והכי אמרינן במנחות (דף נא:): דכתיב צנר מערבי לפני ה' מכלל דכולהו לאו לפני ה' כו' ובה היה מסיים ההטבה לפי שהשאר היה מטיב שחרית וזו מטיב צין הערבים ואוחז הישנה צידו או מניחה בכלי עד^ב (שנותן שמן ופחילה ומדליקה ומדליק ממנה את השאר. והא דאמרין בסדר יומא (דף ג:) הטבת ה' נרות קודם להטבת ז' נרות משמע כולוה הוה מטיב שחרית ויליף לה מקראי היינו בשלא ה' הנס מתקיים והי' מוצאו שכבה דלא סמך קרא אמיסא וכל זמן שהיו ישראל חציצין היה דולק כל היום והיינו עדותה: **והא** **הא** **כיון דקביעי נרות**. בצמורה ולא היה יכול לנתק נר מערבי מן המנורה הדליק זו האחרים על כרחיך הא דקתמי ממנה הי' מדליק לא סגי דלאז משקל קינסא: **ואדלוקי**. לקינסא מנר מערבי ובההיא קינסא מדליק את השאר: **בפסיעוס ארוכוס**. כל הפחילות יוצאות חוץ לגרותיהם עד שמגיעות זו לזו ומדליק ממנה הסמוכה לה והשאר זו

ממנחה העולה. ונראה צעני דלמור רבנן קציעותא צנר שני משום דאין מעצידין על המנאות^א וכי עייל דהיכל בקמא פגע ברישא וביה לא מצי לאתחולי דכתיב יערוך אותו לפני ה' י צריך שיהא אחד חוזה לו דאי לא לא קרינן ביה לפני ה' והכי אמרינן במנחות (דף נא:): דכתיב צנר מערבי לפני ה' מכלל דכולהו לאו לפני ה' כו' ובה היה מסיים ההטבה לפי שהשאר היה מטיב שחרית וזו מטיב צין הערבים ואוחז הישנה צידו או מניחה בכלי עד^ב (שנותן שמן ופחילה ומדליקה ומדליק ממנה את השאר. והא דאמרין בסדר יומא (דף ג:) הטבת ה' נרות קודם להטבת ז' נרות משמע כולוה הוה מטיב שחרית ויליף לה מקראי היינו בשלא ה' הנס מתקיים והי' מוצאו שכבה דלא סמך קרא אמיסא וכל זמן שהיו ישראל חציצין היה דולק כל היום והיינו עדותה: **והא** **הא** **כיון דקביעי נרות**. בצמורה ולא היה יכול לנתק נר מערבי מן המנורה הדליק זו האחרים על כרחיך הא דקתמי ממנה הי' מדליק לא סגי דלאז משקל קינסא: **ואדלוקי**. לקינסא מנר מערבי ובההיא קינסא מדליק את השאר: **בפסיעוס ארוכוס**. כל הפחילות יוצאות חוץ לגרותיהם עד שמגיעות זו לזו ומדליק ממנה הסמוכה לה והשאר זו

מסורת הש"ס

(א) מנחות פו: (ב) [נמנחות פו: חמי' רבא וכו"א צילקות פרשט תלויה רמו שפתו, (ג) תמיד לג. פ"ו מ"א, (ד) דף נא:] (ס) [נמדבר חן, (ז) רש"ל מ"ז, (ז) ויקרא (כד, ח) [אמור פשה יג, (ט) נפסחים סד:], (י) [שמות כז, (י) [צילקות סוף פקודי לית', (ט) ויע' תוך' מנחות פו: ד"ה מנחה וכו']],

תורה אור השלם

1 מרחין לפרכת העדת באהל מועד ישרך' אתו אחרון מערב עד בקר לפני יי' תמיד חקת עולם לדרמיבם: ויקרא כד ג

הנחות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ובה היה ממין וכו' מניחה בכלי עד שנותן לתוך מערביית שמן ופחילה וכו': (ב) תו' ד"ה ובה היה וכו' וקסה לריצ"א שלם היה אפשר להדלק בישנה א"כ:

גליון הש"ס

גמרא ובה היה פסיים, עיין מנינה ד' ס ע"ב מוס' ד"ה מנחה:

לעזי רש"י

לרצ"ש, נרות.

מוסף רש"י

זו נר מערבי. למאן דאמר (מנחות נא:): שצעת הגרות סדורים מורה ומערב, קרי נר מערבי נר שני שמטון לנאשון שצמנחת, דמתנן (תמיד פ"ו מ"א) נכנס ומלא שמי נרות מנחות דולקות וכו', למאן דאמר לפון ודרוס נתונין היו, אלמנשין פניו מטיבין כלפי מערב וכו' קרי מערבי ושאר הגרות מלדדין פניהם כלפי אמצעי דכמכוי (במדבר ח' אל מול פני המנורה, היא אלמנשית, יליציו נרות של ששה קנים ירומא טו.), ובמנחה היה מדליק, כלומר ממנה מתחיל ההדלקה, אלא היה מדליק מחילה מערב, ובה היה מסיים. ההטבה צנקר, שאותה היה מטיב אחרון, שצנקר היו כולן כמות חוץ לעיל צקק מנא אומה נקט והשאר מנא אומה שטבו ופעמים היה דולק כל היום ומדליק ממנו כל שאר הגרות, שצנקר היו כולן כמות חוץ מנר מערבי, ומטיבין ומנענין כן דשקן, דכמכוי צנקר, צנקר דהטיו את הגרות, ונר מערבי דולק כל היום ולערב היה מדליק ממנה שאר הגרות, ובה היה מסיים, דלאמת הדלקת שאר נרות היה מכבה אותה ומטיבה ונותן זה שמן (מנחות פג: מכת"ס).

רבינו הגנאל

ואסיקנא דטעמא דרב משום בווי מצוה וכיון דנר של מצוה הוא, מצוה במצוה ליכא בויון מצות והדלקת היא המצוה ולא הנחת הנר בטפח הסמך לפתח, הלכך מותר להדליק נר של חנוכה מנר של חנוכה שנמצא מדליק מצוה במצוה, שהדלקת נר השני היא מצוה.